

SP nr 280

styczeń 2025 | Numer 27

SPECOPORADNIK

**Zespół specjalistów Szkoły Podstawowej
z Oddziałami Integracyjnymi nr 280
im. Tytusa Chałubińskiego**

Jak wspomagać procesy przetwarzania słuchowego u dzieci?

Słyszeć, a słuchać

Rodzice, a także nauczyciele coraz częściej dzielą się wrażeniem, że przybywa dzieci, które nie reagują na słowa do nich kierowane „jakby nie słyszały, co się do nich mówi”. Do odbioru bodźców dźwiękowych potrzebna jest nam percepcja słuchowa, która odpowiada za dwa procesy:

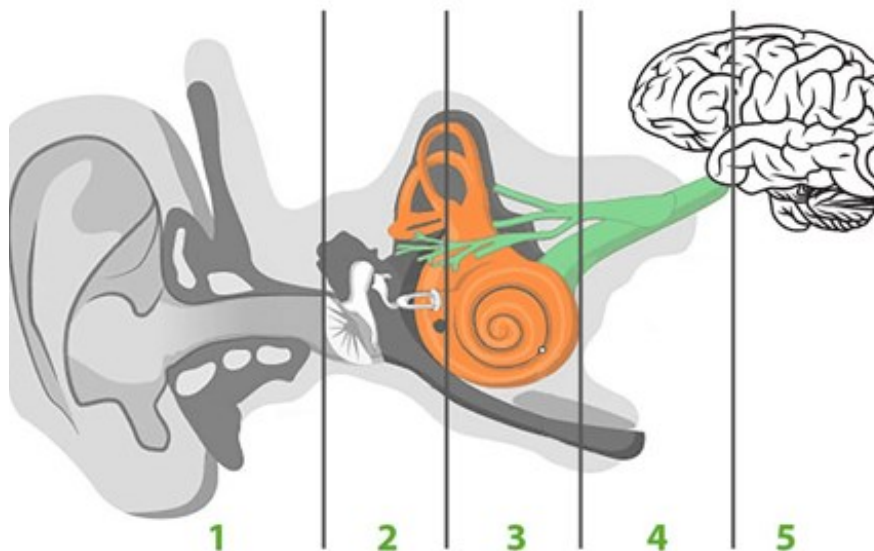
Słyszanie – ma charakter mimowolny i zależy od stanu słuchu fizycznego

Słuchanie – proces zależny od woli człowieka, wymagający jego świadomego zaangażowania

W sytuacji, kiedy posiadając prawidłowy słuch fizjologiczny, człowiek nieprawidłowo odbiera i interpretuje bodźce słuchowe, mamy do czynienia z *Zaburzeniami Przetwarzania Słuchowego*.

Centralne procesy przetwarzania słuchowego

Centralne procesy przetwarzania słuchowego (APD Auditory Processing Disorder lub CAPD Central Auditory Processing Disorder) polegają na skutecznym wykorzystaniu informacji słuchowej przez ośrodkowy układ nerwowy, czyli są to mechani-

zmy i procesy odpowiadające za zjawiska:

lokalizacji i lateralizacji dźwięku,

słuchowego różnicowania dźwięków,

przetwarzania czasowego dźwięków: o analizę (rozdzielczość) czasową, o integrację czasową, o percepcję kolejności bodźców,

rozumienia sygnału (np. mowy), gdy obecny jest sygnał zagłuszający, rozumienia sygnałów zniekształconych.

Warto uświadomić sobie, że tak naprawdę słyszymy mózgiem. Dźwięki rozpoznaje nie nasze ucho, a mózg.

CAPD/APD zachodzą nie w ucho, lecz w Ośrodkowym Układzie Nerwowym (OUN).

Objawy CAPD (APD) u dzieci

trudności z rozumieniem złożonych poleceń/instrukcji, dłuższych wypowiedzi, pytań,

problemy z czytaniem na głos i literowaniem,

kłopoty z rozumieniem mowy w hałasie i/lub w pomieszczeniach o dużym pogłosie (np. w sali szkolnej, na ulicy),

trudności ze skoncentrowaniem się na tym, co mówi nauczyciel

problemy z rozumieniem mowy zniekształconej (np. niewyraźna artykulacja rozmówcy),

trudności z uczeniem się w oparciu o słuch, zapamiętywaniem informacji podawanych drogą słuchową,

trudności w nauce języka obcego,

trudności z utrzymaniem uwagi, męczliwość,

kłopot z kierowaniem, utrzymywaniem oraz podzielnością uwagi słuchowej, widoczne opóźnienia w reakcji na bodziec wer-

balny związane z powolnym przetwarzaniem usłyszanego sygnału,

występowanie opóźnionego rozwoju mowy i zaburzeń artykulacji

1. nabywaniem kompetencji językowych:

Objawy CAPD można podzielić na związane z:

opóźniony rozwój mowy,

problemy ze zrozumieniem dłuższych poleceń i pytań (szczególnie zniekształconych),

trudności z lokalizacją dźwięku,

zaburzone elementy prozodii mowy. Mowa głośna i szybka albo wolna i cicha; nie płynność.

2. bezpośrednią percepcją słuchową:

częste skarżenie się na hałas lub inne zakłócenia (nadwrażliwość),
częste zmęczenie po przebywaniu w niekorzystnym akustycznie (dla dziecka) otoczeniu,

zwracanie uwagi na nieistotne bodźce słuchowe,

słaba pamięć słuchowa,

trudności z zapamiętywaniem nowych informacji,

mylenie podobnie brzmiących słów, głosek,

trudności z czytaniem i pisaniami.

3. psychosomatyką i zachowaniem dziecka:

częste bóle głowy, zmęczenie, nadrużliwość, agresywność, nadmierna wrażliwość i płaczliwość,

problemy z zapamiętaniem instrukcji słownych,

częsty lęk przy czynnościach wykonywanych publicznie (np. odpowiedzi ustnej przy tablicy),

trudności w zakresie umiejętności skupienia się i koncentracji na zadaniu lub wypowiedzi,

niska samoocena.

4. nauką:

zaburzona koncentracja,

tracenie wątku wypowiedzi, skupianie się bardziej na głosie osoby mówiącej, niż na zawartej w wypowiedzi informacji,

trudności ze zrozumieniem przekazów ustnych są większe, niż w przypadku pisemnych,

problemy z percepcją muzyki, odtwarzaniem dźwięków,

trudności w nauce języków obcych,

częsta dysgrafia

Jak pomóc dzieciom z CAPD (APD)?

Wyróżnia się trzy filary pomocy osobom z CAPD (APD):

1. Bezpośrednia interwencja terapeutyczna

trening słuchowy, usprawnianie wyższych funkcji słuchowych (Metoda Neuroflow, Tomatis, Trening Johansena, Metoda Warnkego),

2. Rozwijanie języka, komunikacji i stymulowanie możliwości poznawczych dziecka (terapia logopedyczna, pedagogiczna, psychologiczna),

3. Poprawa jakości bodźców akustycznych

poprawa środowiska akustycznego, poprawa jakości słyszanej mowy, zaopatrzenie dziecka w osobiste urządzenie pozwalające na jednoczesne wzmocnienie głosu osoby mówiącej i redukcję innych dźwięków otoczenia.

Podstawę terapii CAPD (APD) stanowią ćwiczenia słuchowe zwiększające zdolność mózgu do przetwarzania dźwięków.

Przykłady ćwiczeń wspomagających procesy przetwarzania słuchowego u dzieci

- lokalizowanie źródła dźwięku,
- różnicowanie głośności, długości i wysokości dźwięków (np. dźwięków otoczenia)
- rozróżnianie i rozpoznawanie dźwięków
- wskazywanie kolejności usłyszanych dźwięków

ŁAŃCUCHOWA METODA SKOJARZEŃ

- ćwiczenia pamięci słuchowej
- naśladowanie melodii
- ćwiczenia słuchu fonemowego
- ćwiczenia rozdzielczości czasowej
- ćwiczenia rytmizacyjne
- dekodowanie fonetyczne
- różnicowanie głośności, długości i wysokości dźwięków
- ćwiczenia uwagi ukierunkowanej i rozproszonej

- ćwiczenia powtarzania słów w odpowiedniej kolejności
- ćwiczenia analizy i syntezy słuchowej
- ćwiczenia uwagi słuchowej
- ćwiczenia słuchowe połączone z sekwencją ruchów

Wskazówki do pracy
dydaktycznej z dzieckiem
z CAPD (APD):

Stosuj pomoce wizualne

- Wypowiadaj krótkie, proste polecenia i instrukcje słowne
- Ciągłe kontroluj, czy dziecko rozumie wydane ustnie polecenia
- Nie odpytuj ucznia z czytania głośnego, recytowania, śpiewania na forum klasy
- Daj dziecku więcej czasu na reakcję, wykonanie zadania
- Daj dziecku więcej czasu na zbudowanie dłuższych wypowiedzi językowych
- Umożliwiaj dziecku patrzenie na twarz i usta osoby mówiącej

Na podstawie:

- Renata Bronisz, *Zaburzenia przetwarzania słuchowego (szkolenie)*;
- A. Senderski, *Rozpoznawanie i postępowanie w zaburzeniach przetwarzania słuchowego u dzieci, Otolaryngologia, rok 2014, tom 13, nr 2*;
- E. Kwaśniok, M. Ławecka: *Stymulacja funkcji słuchowych w zaburzeniach centralnych procesów przetwarzania, Forum Logopedyczne, rok 2016, nr 24*.

Opracowała Monika Kania
logopeda

Redaktor Specoporadnika
Beata Łosiowska